

VICTOR CHIRILĂ

Politica de Reintegrare a Republicii Moldova

Viziune, strategie, mijloace

foreign policy association

asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Cuprins

Abstract	3
Politica de Reintegrare a Țării: o prioritate de guvernare, fără o politică de implementare.....	3
Politica de Reintegrare a Țării: analiza deficiențelor	6
Viziunea de Reintegrare a Țării.....	6
Strategia de Reintegrare a Țării.....	8
Mijloacele Politicii de Reintegrare	9
Recomandări	11

Abstract

Politica pașilor mici de angajare cu administrația transnistreană dă tot mai multe semne de uzură. Dialogul între Chișinău și Tiraspol produce tot mai puține rezultate practice. Lista subiectelor conflictuale se extinde, iar administrația transnistreană se îndepărtează din ce în ce mai mult de mediana unui potențial consens negociabil cu autoritățile Republicii Moldova. În acest context, miza autorităților moldovene este continuarea dialogului cu administrația transnistreană, fie și pro-forma, și mai ales prevenirea oricărei izbucniri armate a conflictului, care ar putea periclita șansele Republicii Moldova de a semna Acordul de Asocieri și creare a Zonei Aprofundate și Cuprinzătoare de Comerț Liber cu UE, acțiune preconizată pentru toamna anului 2014.

Anul 2014 va fi unul electoral în Republica Moldova și, prin urmare, este puțin probabil că tendințele actuale se vor îmbunătăți. Autoritățile moldovene nu vor avea voința, consensul, energia și timpul necesar pentru a se implica plenar pe dimensiunea transnistreană. Chișinăul va opta, mai curând, pentru continuarea unui dialog sterp, fără ambiție, rezolvând, în măsura posibilităților, chestiuni curente minore, în mare parte fără nicio legătură cu reintegrarea țării. Ar putea autoritățile Republicii Moldova să prevină o astfel de turnură nefastă a evenimentelor?

În opinia noastră, în prezent posibilitățile Chișinăului sunt minime.

Marea deficiență a autorităților Republicii Moldova pe dimensiunea transnistreană este lipsa unei politici credibile de reintegrare a țării, care ar fi aprobată și susținută de cel puțin majoritatea parlamentară aflată la guvernare. În opinia noastră, orice politică de stat, pentru a fi în măsură să realizeze obiectivele fixate, trebuie să dispună de un set de elemente indispensabile, și anume: viziune, strategie și mijloace de aplicare. Astfel, în cele ce urmează, vom analiza respectivele componente, prezentând starea de fapt a lucrurilor și evidențiind principalele lor deficiențe.

Politica de Reintegrare a Țării: o prioritate de guvernare, fără o politică de implementare

În ultimii patru ani, Reintegrarea Țării s-a numărat constant printre cele șapte priorități majore ale Guvernelor Republicii Moldova create de Alianța pentru Integrare Europeană și Coaliția pentru Guvernare Pro-Europeană. În același timp, relevanța sa în ierarhia priorităților de guvernare s-a schimbat în ultimul an. Astfel, dacă în perioada Guvernelor conduse de ex-Prim-ministrul Vlad Filat (septembrie 2009 – mai 2013), reintegrarea țării s-a regăsit pe locul doi după integrarea europeană, în prezent acest deziderat se află pe locul șapte din cele șapte priorități ale Guvernului condus de Prim-ministrul Iurie Leancă.

Programul de activitate al actualului Guvern a preluat practic integral toate obiectivele și acțiunile prioritare formulate la acest capitol de Guvernele conduse de ex-Prim-

ministrul Vlad Filat, optând în acest fel pentru continuitatea politicii pașilor mici de angajare cu administrația transnistreană, inițiată de Vlad Filat în 2011. Pe de altă, în programul de activitate al Guvernului Leancă nu se mai regăsește necesitatea elaborării unei strategii ample privind reintegrarea țării, accentul fiind pus pe promovarea reglementării politice în formatul de negocieri 5+2, pe crearea premiselor de reintegrare a regiunii transnistrene în spațiul economic, informațional, politic, social și cultural al Republicii Moldova, pe promovarea măsurilor de încredere între populația de pe cele două maluri ale Nistrului și pe mobilizarea eforturilor partenerilor externi în susținerea procesului de reglementare a conflictului transnistrean.

Între timp politica pașilor mici de angajare cu administrația transnistreană dă tot mai multe semne de uzură. Dialogul între Chișinău și Tiraspol produce tot mai puține rezultate practice. Lista subiectelor conflictuale se extinde. Administrația transnistreană se îndepărtează din ce în ce mai mult de mediana unui potențial consens negociabil cu autoritățile Republicii Moldova. Măsurile de încredere promovate până în prezent, în special datorită asistenței UE, sunt practic invizibile și nu produc efectele scontate asupra stării de spirit în regiune. Situația în Zona de Securitate este în continuă tensiune, iar riscurile escaladării violente a conflictului au crescut. Totodată, negocierile politice și discutarea problemelor de securitate în formatul de negocieri 5+2 sunt constant sabotate de Federația Rusă și administrația transnistreană, ambele amenințând cu boicotarea formatului 5+2.

În acest context, miza autorităților moldovene este continuarea dialogului cu administrația transnistreană, fie și pro-forma, și mai ales prevenirea oricărei izbucniri armate a conflictului, care ar putea periclita

șansele Republicii Moldova de a semna Acordul de Asociere și creare a Zonei Aprofundate și Cuprinzătoare de Comerț Liber cu UE, preconizată pentru toamna anului 2014. În viziunea Guvernului de la Chișinău, semnarea Acordul de asociere cu UE, de către Ucraina și Republica Moldova, va schimba contextul regional din jurul regiunii transnistrene, determinând administrația acesteia să se adapteze la noile realități politico-economice, să fie mai flexibilă la masa negocierilor, să se conformeze normelor și regulilor Zonei Aprofundate și Cuprinzătoare de Comerț Liber cu UE și, în consecință, să avanseze procesul de reintegrare a regiunii transnistrene în spațiul economic unic al Republicii Moldova. La rândul lor, administrația transnistreană și Federația Rusă insistă că semnarea Acordurilor de Asociere cu UE de către Ucraina și Republica Moldova va avea ca efect izolarea regiunii transnistrene, înrăutățirea dialogului dintre Tiraspol și Chișinău, creșterea nivelului de confruntare, ceea ce va duce inevitabil la escaladarea conflictului. Ambele abordări se bat cap în cap, contribuind și mai mult la adâncirea neîncrederii și creșterea potențialului conflictual între administrația transnistreană și autoritățile moldovene.

Anul 2014 va fi unul electoral în Republica Moldova și, prin urmare, este puțin probabil că tendințele actuale se vor îmbunătăți. Autoritățile moldovene nu vor avea voința, consensul, energia și timpul necesar pentru a se implica plenar pe dimensiunea transnistreană. Chișinăul va opta, mai curând, pentru continuarea unui dialog sterp, fără ambiție, rezolvând, în măsură posibilităților, chestiuni curente minore, în mare parte fără nicio legătură cu reintegrarea țării. La rândul său, Tiraspolul va continua să testeze răbdarea și capacitatea de

reacție a autorităților moldovene, provocând tensionări surprize/spontane în zona de securitate a conflictului transnistrean, în speranța de a prinde Chișinăul pe picior greșit. Este lesne de presupus că atât Tiraspolul, cât și Moscova, nu vor tăgădui să tensioneze contradicțiile între cele două maluri ale Nistrului pentru a influența rezultatele alegerilor parlamentare din toamna anului viitor.

Ar putea actualele autorități ale Republicii Moldova să prevină o astfel de turnură nefastă a evenimentelor? În opinia noastră, în prezent posibilitățile Chișinăului sunt minime. Invitarea unei misiuni europene de monitorizarea a situației din zona de securitate este puțin probabilă fără consimțământul Federației Ruse, care este semnatarul *Acordului cu privire la principiile de soluționare a conflictului armat din regiunea transnistreană a Republicii Moldova*, din 21 iulie 1992, în temeiul căruia a fost creată zona de securitate, instituită misiunea de pacificare și, inclusiv, mecanismele de asigurare a securității în respectiva zonă. De asemenea, în ciuda creșterii vizibilității și rolului UE în promovarea măsurilor de încredere, precum și a dialogului între Chișinău și Tiraspol, UE nu dispune de pârghii eficiente de influență asupra administrației transnistrene. Cât privește Ucraina, aceasta se complăce în postura de mediator echidistant, evitând să valorifice pârghiile politice, economice și administrative de care dispune în raport cu administrația transnistreană, pentru a nu fi criticată de atitudine părtinitoare sau, mai ales, de înrăutățirea „bunăstării” ucrainenilor în regiunea transnistreană. Între timp, suspendarea semnării Acordului de Asocieri cu UE de către Kiev, în urma presiunilor Moscovei, riscă să submineze influența Ucrainei în regiunea transnistreană. Pe de

altă parte, OSCE și-a redus contribuția la rolul de facilitator al dialogului, iar SUA s-a retras în spatele UE.

Totuși, marea deficiență a autorităților Republicii Moldova pe dimensiunea transnistreană este lipsa unei politici încheiate de reintegrare a țării, care ar fi aprobată și susținută de cel puțin majoritatea parlamentară aflată la guvernare. De altfel, în ciuda discuțiilor interminabile despre prioritatea absolută a reintegrării regiunii transnistrene, autoritățile moldovene nu au avut niciodată o abordare strategică pe termen mediu și lung în raport cu acest obiectiv. Pe parcursul celor 22 de ani de conflict, politica de reintegrare a țării a fost redusă de autoritățile moldovene, aproape exclusiv, la negocierea unui statut politic pentru regiunea transnistreană fie doar cu Federația Rusă și administrația de la Tiraspol, fie în varii formate precum 3+2 (Rusia, Ucraina, OSCE plus Republica Moldova și regiunea transnistreană) sau 5+2 (Rusia, Ucraina, OSCE, Republica Moldova și regiunea transnistreană plus SUA și UE în calitate de observatori).

Ca rezultat, Chișinăul a ratat ocazia de a elabora, aproba și pune în aplicare o politică națională de reintegrare a țării, care ar fi dotat Republica Moldova cu un set de pârghii reale de influență asupra societății din regiunea transnistreană (asupra moldovenilor, rușilor, ucrainenilor, oamenilor de afaceri, lumii academice, jurnaliștilor, organizațiilor non-guvernamentale, tinerilor etc.). De asemenea, Republica Moldova rămâne vulnerabilă la șantaje și provocări puse la cale de administrația de la Tiraspol, iar populația din regiunea transnistreană cunoaște foarte puțin, dacă nu deloc, despre viziunea și acțiunile Chișinăului de reintegrare a țării. Mai rău, societatea de pe malul drept al Nistrului nu este pregă-

tită pentru o eventuală reintegrare a țării. Doar un procent din populația Republicii Moldova consideră problema transnistreană ca reprezentând o prioritate majoră, iar numărul celor care nu cunosc nimic despre viziunea de reintegrare a țării este, în mod cert, și mai mic. De fapt această viziune practic nu este dezbătută în spațiul public și nu mai este susținută univoc chiar de acei care au votat-o în parlament la 22 iulie 2005, în particular de Partidul Comuniștilor al Republicii Moldova.

Politica de Reintegrare a Țării: analiza deficiențelor

În opinia noastră, orice politică de reintegrare a țării, pentru a fi în măsură să realizeze obiectivele fixate, trebuie să dispună de un set de elemente indispensabile, și anume: viziune, strategie și mijloace de aplicare. Astfel, în cele ce urmează, vom analiza respectivele componente, prezentând starea de fapt a lucrurilor și evidențiind principalele lor deficiențe.

Viziunea de Reintegrare a Țării

Viziunea de Reintegrare a Țării este expusă în *Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria)*¹, care a fost votată de 100 din 101 deputați ai Parlamentului, dominat la acea dată de Partidul Comuniștilor. Conform acestei Legi, pentru realizarea politicii de reintegrare a Republicii Moldova, procesul de negocieri cu Transnistria se desfășoară în vederea atingerii scopurilor de democratizare și de demilitarizare a Transnistriei. Numai după îndeplinirea condițiilor privind demilitarizarea, în special a celor referitoare la onorarea de către Federația Rusă a obligațiilor asumate la Summit-ul OSCE de la Istanbul (1999) privind evacuarea integrală, urgentă și transparentă a trupelor și armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, și după formarea, în Transnistria, a unui sistem al puterii alese în mod democratic, procesul de negocieri se va desfășura pentru elaborarea în comun și adoptarea Legii organice a Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei².

Drept bază pentru elaborarea și adoptarea Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei vor servi prevederile Legii din 22 iulie 2005, în special:

¹ Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313004>.

² Condițiile demilitarizării și democratizării regiunii transnistrene au fost stipulate expres de Parlamentul Republicii Moldova în Legea nr. 117, din 10 iunie 2005, cu privire la inițiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean și la măsurile pentru democratizarea și demilitarizarea zonei transnistrene, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=307472>.

1. În componența Republicii Moldova se va constitui unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special Transnistria;
2. Transnistria va fi parte componentă inalienabilă a Republicii Moldova;
3. Organul reprezentativ al Transnistriei va fi Consiliul Suprem – organul suprem al puterii legislative al Transnistriei cu drept de a adopta legi de importanță locală și alte acte normative în limita competenței sale;
4. Judecătoriile, organele procuraturii, Direcția Serviciului de Informații și Securitate și Direcția Afacerilor Interne ale Transnistriei vor fi părți componente ale sistemului unic de instanțe judecătorești și ale sistemului unic de organe de drept ale Republicii Moldova și își vor desfășura activitatea de înfăptuire a justiției, de asigurare a ordinii de drept și a securității statului în baza legislației Republicii Moldova;
5. Transnistria va avea simbolurile sale, care se aplică deopotrivă cu simbolurile Republicii Moldova;
6. Limbile oficiale în Transnistria vor fi limba moldovenească, în baza grafiei latine, limba ucraineană și limba rusă. Republica Moldova garantează funcționarea și altor limbi pe teritoriul Transnistriei;
7. Transnistria va soluționa de sine stătător, în interesul întregii populații, problemele ce țin de dezvoltarea juridică, economică și socială date în competența ei de Constituția RM și de alte legi ale Republicii Moldova și de legislația Transnistriei;
8. Transnistria va avea dreptul să stabilească și să întrețină, în modul prevăzut de legislația Republicii Moldova, relații externe în domeniile economic, tehnico-științific și umanitar;
9. Pământul, apele, subsolul, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul Transnistriei vor fi proprietatea întregului popor al Republicii Moldova, constituind totodată baza economică a Transnistriei.
10. Adoptarea Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei va fi însoțită de adoptarea unui sistem de garanții interne, care va fi format în baza procesului de negocieri, doar după îndeplinirea condițiilor de demilitarizare și democratizare a Transnistriei.

Viziunea de reintegrare a țării, expusă în Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), nu se mai bucură însă de susținerea solidară a clasei politice moldovenești, în particular de suportul celui mai mare partid de opoziție, Partidul Comuniștilor, care a promovat-o și aprobat-o univoc în 2005. Mai mult decât atât, Legea dată a fost încălcată chiar de principalul ei promotor, Vladimir Voronin, Președintele de atunci al Republicii Moldova. La 18 martie 2009, aflat la Moscova, Vladimir Voronin, Președintele Republicii Moldova și liderul Partidului Comuniștilor, semnează împreună cu liderul transnistrean Igor Smirnov și Președintele Federației Ruse, Dmitri Medvedev, o Declarație Comună în care, printre altele, părțile semnatare au menționat rolul stabilizator al actualei misiuni de pacificare din regiune, subliniind totodată necesitatea obiectivă a transformării ei într-o misiune de garantare a păcii sub egida OSCE, după soluționarea politică a problemei transnistrene. Or, acest lucru contravine flagrant cu prevederile Legii nr. 117, din 10 iunie 2005,

care stipulează condițiile indispensabile pentru demilitarizarea regiunii transnistrene, printre care se numără și necesitatea transformării treptate și depline a operațiunii de pacificare existente într-un mecanism internațional de observatori militari și civili, care vor acționa cu mandatul OSCE, până la reglementarea deplină a conflictului.

În prezent, liderul comuniștilor Vladimir Voronin se pronunță deschis pentru acordarea regiunii transnistrene a statului de republică în cadrul Republicii Moldova³ și respinge formula de unitate teritorială autonomă cu statut juridic special, așa cum este prevăzut în Art. 3 al Legii din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria). Pe de altă parte, poziția partidelor din actuală Coaliție pentru o Guvernare Pro-Europeană (Partidul Liberal-Democrat, Partidul Democrat și Partidul Liberal Reformator) nu este fără echivocuri. Deși oficial aceste partide se pronunță pentru acordarea unei autonomii largi regiunii transnistrene, acest deziderat nu se regăsește în Programul de Activitate al Guvernului 2013 - 2014. Mai mult decât atât, ele evită să se pronunțe asupra condiționalităților politice prevăzute de Legea din 22 iulie 2005, care, conform unor surse neoficiale, restrâng spațiul de manevră al Chișinăului la masa negocierilor. Nu este clară nici poziția Partidului Liberal, rămas în afara Coaliției pentru Guvernare Pro-Europeană, și care nu o singură dată

și-a exprimat nemulțumirea față de politica pașilor mici în raport cu administrația de la Tiraspol inițiată de fostul Prim-ministru, Vlad Filat.

Strategia de Reintegrare a Țării

Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria) a rămas în mare parte un document declarativ, fără urmări practice. Ea nu a fost urmată de elaborarea unei Strategii de reintegrare a țării care ar fi ghidat toate instituțiile statului și societatea în aplicarea prevederilor sale. Este adevărat, în februarie 2012 Biroul de Reintegrare din cadrul Cancelariei de Stat a elaborat *proiectul Concepției reglementării conflictului transnistrean și reintegrării Republicii Moldova*. Această concepție urma să fie supusă unor dezbateri publice în martie aceluiași an, iar apoi aprobată de Guvernul Republicii Moldova. Nici una, nici alta nu s-a întâmplat. Federația Rusă și administrația transnistreană au amenințat autoritățile moldovene că nu vor participa la reuniunile în formatul 5+2, în cazul în care această Concepție va fi aprobată de Guvernul Republicii Moldova. Pentru a nu periclita relansarea dialogului cu administrația de la Tiraspol, precum și reuniunile în formatul 5+2, Chișinăul a decis să amâne examinarea și aprobarea unui astfel de document.

³ Владимир Воронин: «Они просто хотят отделиться по Днестру от Украины и России», Kommersant.md, <http://www.kommersant.md/node/18873>.

Proiectul Concepției reglementării conflictului transnistrean și reintegrării Republicii Moldova definește originea și caracterul conflictului; reflectă importanța reglementării acestuia; reiterează obiectivele, principiile și mecanismele reglementării politice; reliefează rolul măsurilor de întărire a încrederii al societății civile și comunității internaționale; trasează obiectivele și principiile politicilor de reintegrare; enunță sursele de finanțare ale politicilor de reintegrare; și descrie cadrul instituțional și normativ-legislativ al politicii de reintegrare. Cu toate acestea, Concepția respectivă nu ar fi corespuns necesităților unei politici naționale de reintegrare a țării, deoarece aceasta are un caracter declarativ. Ea nu conține o analiză SWOT a situației politice și social-economice din regiunea transnistreană. Nu reflectă principalele provocări, amenințări și oportunități ale reglementării și reintegrării. Nu face o evaluare a potențialelor costuri ale reglementării și reintegrării, iar sursele de finanțare sunt niște declarații de intenții. Documentul nu conține indicatori de progres. Nu evaluează posibilul impact al reglementării și reintegrării. Iar responsabilitățile de coordonare și implementare a politicii de reintegrare a țării sunt formulate în termeni generali. Pe deasupra la toate, proiectul Concepției nu conține un plan de acțiuni care ar fi angajat toate instituțiile guvernamentale în implementarea ei.

Mijloacele Politicii de Reintegrare

Mijloacele politicii de reintegrare a țării sunt fie insuficient dezvoltate, fie practic nu există de loc. Este adevărat că, actualmente, Guvernul Republicii Moldova dispune de un set de instrumente instituționale pentru implementarea politicii de reintegrare a țării, și anume:

1. *Comisia guvernamentală pentru reintegrarea țării*, care asigură și coordonează promovarea de către toate instituțiile naționale ale Republicii Moldova a unei politici unice în domeniul reintegrării țării;
2. *Viceprim-ministrul pentru reintegrare* responsabil de realizarea politicilor în acest domeniu. El are statut de reprezentant politic în reglementarea transnistreană din partea autorităților constituționale de la Chișinău, conduce delegațiile Republicii Moldova în procesul de negocieri pentru soluționarea diferendului transnistrean, inclusiv la rundele oficiale de negocieri în formatul „5+2”;
3. *Biroul pentru reintegrare al Cancelariei de Stat*, cu statut de Direcție generală, responsabil de realizarea politicilor în domeniul reintegrării țării;
4. *Grupurile de lucru sectoriale*⁴ mandatate să contribuie la întărirea încrederii și securității între ambele maluri ale Nis-

⁴ Până în prezent au fost create 13 grupuri de lucru: pentru economie și comerț (subgrupul de lucru pe probleme bancare); pentru agricultură și ocrotirea mediului; pentru transportul auto și infrastructura drumurilor; pentru asigurarea funcționării normale a căii ferate; pentru actele de stare civilă și documentarea populației; pentru demilitarizare și întărirea securității; pe probleme sociale și ajutor umanitar; pentru ocrotirea sănătății; pentru educație; pentru colaborarea organelor în combaterea crimei organizate; pentru telecomunicații și servicii poștale; pe probleme vamale.

trului în contextul soluționării problemei transnistrene și acordarea asistenței sociale populației localităților din regiunea transnistreană.

Aceste instituții însă suferă de o serie de deficiențe structurale, care le subminează eficiența activității lor, transformându-le în niște forme butaforice, fără conținut. Astfel, **Comisia guvernamentală pentru reintegrarea țării** coordonează o politică de reintegrare practic inexistentă, fără strategie și fără un plan consolidat de acțiuni, care să canalizeze atenția, eforturile și resursele autorităților centrale și locale. În consecință, reuniunile ei se limitează în general la informarea instituțiilor despre ultimele evoluții de la masa negocierilor, din zona de securitate și din cadrul grupurilor sectoriale de lucru, iar deciziile luate sunt mai degrabă de ordin tactic ce au ca scop coordonarea unor poziții, atitudini, acțiuni legate de situația curentă.

La rândul său, **Viceprim-ministrul pentru reintegrare** nu dispune de pârghiile necesare pentru realizarea politicilor de reintegrare, care există aproape exclusiv la nivelul discursului public și mai deloc la nivelul unor documente programatice aprobate de ministere, Guvern sau Parlament. Deși reintegrarea țării este o prioritate majoră a activității lor, ministerele nu au dezvoltat planuri de reintegrare sectoriale, în cazul în care aceasta s-ar întâmpla în următorii 10 ani. Din lipsa resurselor financiare pentru implementarea măsurilor de încredere, despre care vorbesc atât de mult autoritățile centrale, acestea sunt lăsate de Guvern aproape în totalitate pe seama partenerilor europeni, care de altfel le finanțează aproape exclusiv. Mai mult decât atât, negocierile politice în formatul 5+2 și dialogul cu administrația de la Tiraspol ocupă cea mai mare parte a timpului

viceprim-ministrului pentru reintegrare, care este, în primul rând, negociatorul-șef al Chișinăului la masa negocierilor în formatul 5+2. Or, acest fapt nu-i permite să se concentreze deplin pe elaborarea și aplicarea politicilor de reintegrare, care nu ar depinde de voința Tiraspolului. De altfel, în opinia noastră, dubla sa postură, de negociator-șef și principalul responsabil de realizarea politicilor de reintegrare, poate limita libertatea sa de acțiune pe această din urmă dimensiune.

Biroul pentru reintegrare al Cămarilor de Stat, mandatat să asiste viceprim-ministrul pentru reintegrare în procesul reglementării politice și la implementarea politicilor de reintegrare a țării, nu dispune de capacitățile instituționale pentru îndeplinirea acestor sarcini. Din cei 13 membri ai Biroului, 6 sunt tineri cu experiență incipientă în domeniu, iar alții 2 se ocupă nemijlocit de activitatea Comisiei Unificate de Control (CUC), responsabilă de implementarea Acordului cu privire la principiile de reglementare pașnică a conflictului armat din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, semnat de Republica Moldova și Federația Rusă la 21 iulie 1992. În plus, Biroul are insuficientă expertiză pentru elaborarea strategiilor, politicilor, planurilor și mecanismelor de reglementare și reintegrare.

Cât privește **Grupurile de lucru sectoriale**, autoritățile de la Chișinău nu au propriile planuri de acțiuni pro-active pe termen mediu, care ar îndrepta activitatea acestora în direcția creării premizelor obiective pentru construirea unor spații unice între ambele maluri ale Nistrului economic, de transport, educațional, comercial, social, turistic, vamal etc. Ca rezultat, agende de lucru ale acestora sunt reactive, circumstanțiale, spontane, fără abordare sistemică și sabotate adesea de subiec-

te conflictuale impuse de administrația de la Tiraspol.

Mai mult decât atât, Republica Moldova nu are propriul plan de promovare a măsurilor de încredere între ambele maluri ale Nistrului; nu a evaluat până în prezent costurile reintegrării sale, iar resursele bugetare acordate pentru acest scop sunt mizere în raport cu obiectivul propus. Pentru anul 2013, Guvernul Republicii Moldova a alocat aproximativ 15 milioane MDL (circa 850 mii Euro) pentru activități de reintegrare, fiind cheltuite aproape în întregime pentru mici proiecte de dezvoltare socio-economică a localitățile din zona de securitate, aflate sub jurisdicția autorităților centrale de la Chișinău. În același timp, măsurile de încredere la nivelurile societății civile, autorităților locale, comunității de afaceri, mediului academic etc. nu sunt acoperite de resursele bugetare.

Recomandări

Miza aproape exclusivă pe reglementarea politică în formatul de negocieri 5+2 și promovarea măsurilor de încredere nu este suficientă pentru pregătirea țării pentru o eventuală reintegrare a regiunii transnistrene. Republica Moldova are nevoie urgent de elaborarea și punerea în aplicare a unei politici credibile de reintegrare pe termen mediu și lung, care ar fixa obiectivele, ar trasa sarcini,

ar stabili responsabilitățile, ar mobiliza resursele financiare și ar lansa o comunicare activă cu societatea de pe ambele maluri ale Nistrului. În acest context, considerăm oportun să facem următoarele recomandări:

1. Reconfirmarea sprijinului politic, de către toate partidele parlamentare, pentru principiile reglementării politice stipulate de *Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria)*⁵;
2. Elaborarea unei Strategii de reintegrare a țării care ar ghida toate instituțiile statului și societatea în procesul de aplicare a prevederilor sale. Aceasta ar urma să conțină analiza SWOT a situației politice și social-economice din regiunea transnistreană; să reflecte principalele provocări, amenințări și oportunități ale reglementării și reintegrării; să stabilească exact sursele de finanțare; să evalueze posibilul impact al reintegrării; să formuleze expres mecanismele de coordonare și implementare a politicii de reintegrare a țării;
3. Aprobarea unui plan de acțiuni care ar angaja toate instituțiile guvernamentale în implementarea Strategiei de reintegrare. Planul de acțiuni ar urma să stabilească indicatori concreți de progres și să fixeze responsabilitățile ce revin fiecărei instituții implicate;

⁵ Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313004>.

4. Ministerele ar urma să elaboreze politici sectoriale de reintegrare pe termen mediu și lung, care ar formula obiectivele, acțiunile de realizare, ar evalua costurile și ar identifica resursele de finanțare;
5. Grupurile de lucru sectoriale de la Chișinău ar urma să elaboreze propriile planuri de acțiuni pro-active, care ar canaliza activitatea acestora în direcția creării premizelor obiective pentru construirea unor spații unice între ambele maluri ale Nistrului economic, de transport, educațional, comercial, social, turistic, vamal etc.;
6. Ministerul de Finanțe în colaborare cu ministerele de resort ar urma să evalueze potențialele costuri ale reintegrării și să propună opțiuni/instrumente concrete de finanțare. În acest context, merită să fie analizată experiențele Germaniei și Coreei de Sud de finanțare a unificării și, respectiv, a politicii de reunificare⁶.

---

⁶ Unificarea Germaniei a costat bugetul german 1.3 trilioane Euro, dintre care 185 miliarde Euro au fost colectați de la germani în baza „taxei de solidaritate”, introdusă de Guvernul Germaniei în 1991. La rândul ei, Coreea de Sud a creat în 2012 Fondul pentru unificarea țării, care va acumula resurse financiare din fondurile guvernamentale și donațiile private. În Coreea Fondul coreean pentru unificare este văzut, în primul rând, ca un simbol al pregătirilor pentru reunificarea țării, precum și ca un efort de mobilizare a societății pentru susținerea politicii de reunificare.

VICTOR CHIRILĂ

Politica de Reintegrare a Republicii Moldova

Viziune, strategie, mijloace

VICTOR CHIRILĂ este director executiv al Asociației pentru Politică Externă. A absolvit Universitatea „A. I. Cuza” din Iași și Școala Națională de Studii Politice și Administrare Publică din București. A activat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe în perioada 1996 - 2006. În perioada 2006 - 2007, a făcut studii de Masterat în Politici Publice Europene la Universitatea Edinburgh din Scoția, Marea Britanie. Din august 2007 activează la Asociația pentru Politică Externă. Specializat în relații internaționale și studii europene. Este autor al mai multor analize și studii de politică externă și integrare europeană.

Publicația apare în cadrul proiectului *Agenda de integrare europeană*, realizat de Asociația pentru Politică Externă (APE) și Friedrich-Ebert-Stiftung (FES).

Opiniile exprimate în această publicație nu reprezintă neapărat opiniile Friedrich-Ebert-Stiftung și ale Asociației pentru Politică Externă.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Chirilă, Victor.

Politica de Reintegrare a Republicii Moldova : Viziune, strategie, mijloace / Victor Chirilă. – Chișinău : Cartier, 2013 (Tipogr. „Bons Offices”). – 12 p. 100 ex.

ISBN 978-9975-79-866-2.

323(478)

C 44

ISBN 978-9975-79-866-2

9 789975 798662 >